

Gledališka kritika

Kako v nas preživijo pravljice

Avtorski projekt: Pravljice našega otroštva, režija Jernej Lorenci, **Prešernovo gledališče Kranj** in SNG Nova Gorica, premiera 25. aprila v **PG Kranj**

Petra Vidali

Gledališče Jerneja Lorencija si za avtorske projekte pogosto jemlje kanonska dela (od Iliade preko Biblije do Visoške kronike) ali pa kot okvir uprizoritve zastavlja stalne teme, recimo ljubezen (Pogovori o ljubezni). V vseh primerih gre za iskanje in preizpraševanje arhetipskega, tistega, kar naj bi nas kot človeka in kot civilizacijo določalo, na čemer naj bi se utemeljevali, iz česar naj bi bili narejeni. Pravljice kot prvotno (literarno) besedilo življenja se tako zdijo skoraj nujna postojanka na takšni poti. In ker je pripovedovanje že dolgo glavni uprizoritveni modus Lorencijevega gledališča, relacija med pripovedovanjem in pravljica pa organski, se zdi pripovedovalski gledališki projekt na temo "pravljice našega otroštva" logična, naravna izbira. Gledališče Jerneja Lorencija bi s pravljicami moralo biti na domačem terenu, pri sebi doma.

Pripovedovalci pravljic svojega otroštva so res v domačijem okolju pravljic, na zlizanih kavčih, pokriti z dekami, podkrepjeni s čajem in prigrizki. Hkrati pa scenografsko ostajajo tudi v svojem drugem domu, daleč od pravljicne mimikrije, kavči so sredi ogoljenega, v globino odprtega odra, sredi fundamentov gledališča.

Tako ogoljena je tudi interaktivnost. Prej so v tej režiserski poetiki monologe še dopolnjevali, ilustrirali, nadgrajevali ali prekinjali dialogi ali množinske interakcije, zdaj je (skoraj) vsa reakcija, vsa akcija soigralcev skoncentrirana in skoreografirana na poslušanje. Nenehna prisotnost vseh akterjev in fizična bližina med njimi rezultirata v totalnem sledenju govorcu. Popolnemu formatu vseprisotnega poslušanja se zdi prilagojena tudi atmosferska glasba, z izjemo pevskega vložka je na zavestni ravni skoraj ne zaznavamo.

Pravljice našega otroštva so dvodelne. V prvem delu igralci pripovedujejo

pravljice, ki so jih najbolj zaznamovale/jim najbolj ostale v spominu. Gre za splošno znane pravljice, od Janka in Metke, Rdeče kapice, Palčice, Zvezdnih tolarjev ... Kljub univerzalnosti je izbor delno tudi generacijsko zaznamovan - Striborov gozd Ivane Brlić Mažuranić bolj poznajo starejše generacije, izberega Iztok Mlakar, Palčico mlajše Urške Taufer je bolj zaznamovala risanka kot knjiga ... (Za generacijsko zaznamovanost poskrbi tudi kostumografija, ki v realistični maniri dobro balansira med odeli pravljicnih likov in likov iz osebnih zgodb.) Pravljicam dodajajo kontekst, v katerem so jih spoznali, in poudarke, ki so najbolj pomenljivi. Pri tem poljubno prilagajajo in prirejajo, širijo in poglobljajo, da se izpostavijo nelagodni, grozljivi, morbidni, prikriti momenti in konteksti. Hkrati pa to pezo ves čas uravnavajo z ironijo in drugimi figurami s komičnimi učinki.

Drugi del uprizoritve prinese zasebne zgodbe performerjev. Prinese zgodbe, ki so se jim kot otrokom dogajale v času, ki so ga zaznamovale pravljice, zgodbe, na katerih razumevanje so morda vplivale tudi pravljice. Te zgodbe ponavljajo/varirajo/sprevrčajo relacije in sporočila pravljic, včasih kot resnobna refleksija, včasih kot duhovit zasuk. Na koncu prinese še uvide v to, kako daleč od pravljic so pripovedovalci v svojih odraslih življenjih.

Uprizoritev ne stremi k poenotenju in preseganju partikularnosti ne na vsebinski ravni ne pri igralskih modusih. **Gregor Zorc** je v drugem delu naredil dramaturško in simbolno popolno zgodbo, s kleščami za striženje nohtov je izrisal duhovit in pretresljiv lok od babice do pravnuka, Rdečo kapico in drugo zasebno zgodbo pa narativno in tematsko povezal z izbiro perfektno zaigrane živalske perspektive. Kot soavtor in kot izvajalec se je potrdil kot idealen Lorencijev sodelavec. **Doroteja Nadrah** je predvsem v zgodbi o prestrašeni deklici v drugem delu (ki je korespondirala s pravljico o Janku in Metki v prvem delu) izvrstno poustvarila atmosfero strahu in suspen-

za. **Darja Reichman** je s pripovedjo o(b) Zvezdnih tolarjih in z izpostavitvijo minljivosti in starosti vnesla v uprizoritev nekaj najbolj resnobnih momentov. **Vesna Pernarčič** je vlogo gostiteljice, gledališke mame, v drugem delu suvereno povezala s pripovedjo o svojih dveh družinah, svojih starših in svojem starševstvu, željah, predstavah in realnosti. **Urška Taufer** je žarela kot Palčica, dolgo popotovanje je bilo v njeni interpretaciji in z njeno zgodbo o posebni babici bolj kot dolga preizkušnja izraz večnega iskateljstva in svobodomiselnosti. **Blaž Setnikar** je s pravljico o krompirčku in njenim nadaljevanjem samoironično preizpraševal svoje aspiracije in možnosti. **Iztok Mlakar** je v uprizoritev tako rekoč prinesel ready made, njegovi kantavtorski in gledališki monološki nastopi so tako prepoznavni in so ga tako zaznamovali, da sestopa ni mogoče pričakovati, tudi recitiranje verzov je mogoče razumeti kot priznanje, da je najboljše zgodbe povedal v svojih pesmih.

Avtentičnost zgodb, pakt o vpogledu v pristno intimo pomagajo v drugem delu soustvarjati fotografije in drugi dokumentarni viri. Matični milje otroštva na začetku uprizoritve priklicujejo zvočni posnetki dedkov in babic in na koncu mam in očetov, prvih v vlogi dobrohotnih sopotnikov v pravljicni svet, drugih v vlogi priganjalcev iz sveta igre. A to, da gre za avtentične osebe, je pomembnejše za izvajalce kot za gledalce, se zdi.

Gledalci ostajajo večinoma precej daleč od pravljicnega in intimnega odrskega dogajanja. Zamaknjeno zretje govorcev, ki je glavni modus zbora poslušalcev na odru, se ne prenese v parter. Še najmanj zato, ker iluzijo, kot je v Lorencijevem gledališču običajno, namerno onemogoča (občasna/parcialna) osvetlitev avditorija. Bolj zato, ker triurna uprizoritev - prej zaradi pomanjkljive selekcije materiala kot neenakovrednih igralskih kreacij - ni dovolj skoncentri-

rana.

Pravljice našega otroštva imajo na svoji strani teoretično vse argumente, praktično pa nimajo dovolj teže.

*V čistem
pripovedovalskem
gledališču so soigralci
samo poslušalci*

Ustvarjalci uprizoritve

Režiser **Jernej Lorenci**

Dramaturg **Matic Starina**

Koreograf in asistent režiserja

Gregor Luštek

Scenograf **Branko Hojnik**

Kostumografka **Belinda Radulović**

Skladatelj **Branko Rožman**

Lektorica **Maja Cerar**

Oblikovanje svetlobe **Borut Bučinel**

Oblikovanje maske **Matej Pajntar**

Asistentka režiserja (študijsko) **Živa**

Bizovičar

Asistenti - opazovalci **Marko**

Rengeo, Lucija Trobec, Luna Pentek

Asistent dramaturga (študijsko) **Nik**

Žnidaršič

Asistentka scenografa **Ana Johana**

Scholten

Igrajo

Doroteja Nadrah

Vesna Pernarčič

Darja Reichman

Blaž Setnikar

Iztok Mlakar

Urška Taufer

Gregor Zorc k. g.

Pravljice s kavča Foto: Nada ŽGANK